

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE
REPUBLIKE SRBIJE

POLJOPRIVREDNA STRUČNA SLUŽBA VRANJE

Marička 1, 17500 Vranje, 017/422-197, 423-107 zzpvr@ptt.rs

Broj 60,

Godina VII,

Septembar 2010.

Besplatan primerak

POLJOPRIVREDNI BILTEN

Vranje, Septembar 2010.

Sadržaj

1. Stočarstvo – Dejan Spasić – Izbor hraniva za koze
2. Voćarstvo-vinogradarstvo – Mr Mladenović Nebojša – Agroekološki uslovi za gajenje brusnice i sadnje brusnice
3. Voćarstvo-vinogradarstvo – Suzana Jerkić – Priprema zemljišta za podizanje zasada kupine i vreme sadnje
4. Ratarstvo-povrtarstvo – Nada Lazović-Đoković – Spremanje senaže
5. Zaštita bilja – Mica Stajić – Na pragu berbe kukuruza, Pre berbe jabučastog voća
6. Zaštita bilja – Dejan Mujakić – Skladištenje krompira, Čuvanje pšenice u magacinu, Suzbijanje korova po skidanju useva
7. Aktivnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije
8. Aktivnosti poljoprivredne stručne službe Vranje

STOČARSTVO

Izbor hraniva za koze

Koze mogu da konzumiraju gotovo svaku zelenu biljku koja raste u našim uslovima. Izbor kabastih hraniva u njihovoj ishrani je veoma širok: oko 90 biljnih vrsta, a to je znatno više nego u ishrani ovaca (20) i goveda (17). Karakteristično je da koze vole kada im je obrok raznovrstan, odnosno da se hrana češće menja. To povoljno deluje na apetit, što se odražava i na proizvodnju.

Kada nema paše ili zelene hrane, kozama može da se daje silaža (do 3 kg na dan), stočna repa (2-4 kg/dan), pareni krompir (2 kg/dan), sporedne proizvode nekih grana prehrambene industrije (rezanci šećerne repe, pivski treberi td.), seno (do 3 kg/dan) i slamu žitarica (do 0,5 kg/dan). Korišćenje kukuruzne silaže treba da ide uz maksimalni oprez zbog mogućnosti pojave probavnih i metaboličkih poremećaja. Silaža slabijeg kvaliteta može da dovede i do znatnijeg pada u proizvodnji. Zato se količina silaže ograničava i to u kombinaciji sa nekim drugim kabastim hranivom.

Prema tome kako ih koze rado jedu, gajene krmne kulture se dele u tri osnovne grupe:

1. lucerka, crvena detelina, italijanski ljulj, ježevica, grahorica, ovas, kukuruz, sirak, sudanska trava;
2. postrne zelene biljke, seno, silaža, grašak;
3. lisičji rep, mačji rep, kupus, uljana repica.

Hraniva iz treće grupe ne treba da se daju kao jedina, već u kombinaciji sa nekim od hraniva iz grupe 1. ili 2. Ipak treba napomenuti da se najznačajnijim krmnim biljkama za koze smatraju lucerka i crvena detelina, i to kako u smislu njihove hranljive vrednosti, tako i u pogledu mogućnosti da ih koze jedu. Seno treba da bude lisnato i dobro osušeno. Pošto koze mogu vrlo uspešno da proberu dobre delove od loših, treba računati da ono što ostane posle njihovog obroka one više neće jesti. Prednost se daje leguminoznim senima, ali je u osnovi prihvatljivo svako seno koje ima dosta lišća. Takođe je dobar i lisnik, kao i seno od koprive. U ishrani koza velike mogućnosti postoje za korišćenje raznih sporednih proizvoda i otpadaka prehrambene industrije.

Sledeći momenti su bitni u vezi sa izborom hraniva za koze:

Mlade biljke koje koze konzumiraju obično imaju dovoljno proteina. Kad god je to moguće treba im omogućiti da se hrane slobodno - na paši. Veće mesto u ishrani koza treba da zauzmu razni sporedni proizvodi prehrambene industrije čiji asortiman se iz dana u dan uvećava. Hrana koja se daje kozama mora da bude koliko je god moguće čista. Valovi i jaslje moraju se držati takođe čisto, u suprotnom slučaju može da se desi da koze i ne dodirnu hranu.

Hrana treba da se učini privlačnom, posebno smeše koncentrata. To se može postići dodavanjem melase i sl. u smeše. Koncentrovana hrana za koze treba da bude grubo (ni u kom slučaju fino) samlevena, a još bolje je kada je peletirana. Koze su daleko osetljivije na ubuđala koncentrovana hraniva od ovaca i goveda. Zbog toga treba voditi računa da se koze hrane kvalitetnom, svežom ili dobro očuvanom hranom, a ako se desi da neka hraniva (ili smeše) odbiju, ne treba insistirati na tome već im treba obezbediti odgovarajuću alternativu. Činjenica je da će koze koje su izvesno vreme slabije hranjene biti spremne da konzumiraju hranu veoma slabog kvaliteta. To je uticaj izgladnelosti na njihov apetit. Međutim ako se želi stabilna proizvodnja, do toga ne sme da dolazi.

Spasić Dejan, dipl. ing.

VOĆARSTVO

AGROEKOLOŠKI USLOVI ZA GAJENJE BRUSNICE

Optimalna kiselost (pH vrednost) zemljišta kreće se od 4,0 do 5,5. Zemlja sama po sebi ne mora biti kisela (odlično je ako jeste, ali nije neophodan uslov).

Ne zahteva određenu nadmorsku visinu, ali uspeva i iznad 2.000 m. nadmorske visine.

Vegetacioni period traje od 110 do 150 dana (bez mraza).

Odgovaraju joj rastresita i plodna zemljišta tipa aluvijuma i deluvijuma.

Ne preporučuju se zemljišta koja su glinovita, žute zemlje, peščare, dok delimično peskovita zemljišta ne predstavljaju problem.

Osetljiva je na visoku koncentraciju soli u zemljištu, a pogotovo na visok nivo natrijuma i hora, dok visok nivo kalcijuma može toksično da deluje na biljku.

Veoma važan uslov je taj da je zemljište gde se sadi drenažno, odnosno da voda može da otiče kroz zemlju, jer u suprotnom može da se javi asfiksija – gušenje i truljenje korena.

Godišnji vodeni talog od oko 800 mm. je minimalan uslov za rast i razvoj brusnice.

Traži humidna područja i hladnije položaje dok je otporna na veoma niske, a uz često zalivanje i na visoke temperature. Za brusnicu su letalne zimske temperature preko – 17 stepeni C, osim ako se primenjuje zaštita od vetra.

Sa druge strane odgovaraju joj letnje temperature ispod 32 stepena C, ako se vrši svakodnevno navodnjavanje sa 0,6 cm vodenog taloga, kako bi se biljka rashladila i nadoknadila izgubljenu vlagu, Jaki prolećni mrazovi mogu da smanje mogućnost oprašivanja, a samim tim smanjiće se i količinu roda. Ne podnosi područja sa izuzetno jakim vetrovima.

Komercijalni zasadi u Nemačkoj ili SAD nalaze se na direktnom suncu, jer iz njihove prakse je utvrđeno da na otvorenom suncu daju maksimalnu količinu roda.

SADNJA BRUSNICE

Sadnja se obavlja u jesen od kraja septembra do prve polovine novembra i u proleće u toku aprila do prve polovine maja.

Obavlja se u jamiće dubine najmanje 30 a najviše 45 cm.

Sade se na rastojanju od 25 do 50 cm u redu i od 90 do 100 cm rastojanja između redova (2 do 4 biljke po m²), odnosno 20.000 do 40.000 sadnica po hektaru).

Pri sadnji u prvih 5 do 10 cm staviti konjsko (idealno, ali ukoliko ga nema, može i drugo) pregorelo stajsko đubrivo.

U narednih 20 cm dodati treset pH vrednosti od 3 do 5 (idealna pH je 3.8), koji se delimično (15 – 20%) može pomešati sa piljevinom četinarara.

Sa zemljom iz saksije, biljku ubacite u zemlju, ali tako da ni u kom slučaju koren ne dodiruje stajsko đubrivo (ukoliko ste ga stavili), već da koren bude samo u tresetu.

Najvažniji i najneophodniji uslov za sadnju brusnica je treset pH vrednosti oko 4 i sam po sebi je dovoljan.

Mr Nebojša Mladenović, dipl. ing.

PRIPREMA ZEMLJIŠTA ZA PODIZANJE ZASADA KUPINE I VREME SADNJE

Pošto kupina ostaje na jednom mestu 10-12 pa i više godina i pošto se relativno gusto sadi od 1300-3000 izdanaka po hektaru, priprema zemljišta mora da se izvede blagovremeno i pravilno.

Priprema zemljišta

Pripremu zemljišta za podizanje kupinjaka treba početi 3-4 meseca pre sađenja kupine. U slučaju da je zemljište zakorovljeno dugovečnim korovskim biljkama još u julu po skidanju useva zemljište treba plitko uzorati i poravnati pa onda ga isprskati nekim totalnim herbicidom npr(Agro total, Glifosat, Glitotal itd.)

Posle mesec dana zemljište se još jednom plitko uzore da bi se herbicidi što bolje izmešali sa zemljom i uneli što dublje u zemljište a posle toga se izvodi osnovna obrada. Na nezakorovljenom zemljištu herbicid ne treba unositi.

Priprema zemljišta podrazumeva privođenje zemljišta poljoprivrednoj kulturi (ravnanje, uklanjanje ostataka drvca, šiblja izbunja, panjeva i žila sa parcele).

Obavezna je izrada agrohemijskih analiza zemljišta radi utvrđivanja plodnosti odnosno određivanja Ph vrednosti zemljišta i davanja preporuka za meliorativno đubrenje odnosno popravku zemljišta ako je to potrebno. Ph vrednost pogodna je za gajenje kupine ako se kreće 6-7 Ph, nakon ispitivanja zemljišta i davanja preporuke pristupamo meliorativnom đubrenju.

Količina stajnjaka i mineralnih đubriva koja će se uneti prilikom pripreme zemljišta za podizanje kupinjaka u mnogome zavisi od tipa i strukture zemljišta i njegove plodnosti odnosno od sadržaja humusa.

- Stajnjak se unosi u količini od 30.000-60.000 kg /ha.

- Mineralno NPK (10:12:26) đubrivo u količini od 800-1000 kg/ ha.

Duboku obradu za podizanje kupinjaka treba obaviti bar mesec dana pre sadnje. Obrada se izvodi pri umerenoj vlažnosti. Ukoliko se ore kada je zemljište previše vlažno ili suvo onda mu se kviri struktura i teško se obrađuje.

Dubina oranja zavisi od propustljivosti zemljišta. Ako je zemljište lako, rastresito i dovoljno propustljivo onda se ore na dubini od 25-30 cm. Međutim ako je zemljište teže izbijenije treba oranje izvršiti na dubini od 35-40 cm.

Posle oranja zemljište se poravna i usitni drljačom ili tanjiračom, a manje površine grabuljama pa se onda pristupa razmeravanju i sađenju kupina.

Vreme sadnje

Kupina se može saditi od oktobra do aprila ukoliko je zemljište pogodno za rad i ukoliko nisu niske temperature. Jesenje sađenje preporučuje se za južne krajeve, u kojima se zemljište ne zamrzava dublje, a proleće je najčešće sušno. Prolećno sađenje se preporučuje za hladnije rejone, u kojima se zemljište tokom zime dublje zamrzava. U takvim rejonima kupina zasađena u jesen može lako da izmrzne u koliko se zemljište zamrzne do 10 cm dubine, jer se izdanci još nisu ukorenili.

Suzana Jerkić, dipl. Ing. Voćarstva

RATARSTVO I POVRTARSTVO

SPREMANJE SENAŽE

Tradicionalni način spremanja sena- konzervisanje lucerke, dateline, trava i travno-leguminoznih smeša kod nas je prirodno sušenje na suncu. Pored ove postoji i druga, nedovoljno poznata mogućnost za konzervisanje zelene mase, **spremanje senaže**.

Ovakva hrana je po sastavu i osobinama sličnija zelenoj masi u odnosu na seno, a postupak siliranja u manjoj meri zavisi od vremenskih uslova. U uslovima suvog ratarenja prvi otkos lucerke i trava je količinski najvažniji, jer se u odnosu na godišnje prinose dobije i 50-60%, najčešće se u toku vegetacije dobija tri otkosa, pri čemu je udeo mase drugog otkosa 30-35%, a trćeg otkosa 15-20%, dok je godišnja proizvodnja sena 6-8 t/ha. U slučajevima gde se vrši navodnjavanje dobija se pet, a ponekad i šest otkosa, dok godišnja proizvodnja sena iznosi i do 20 t/ha i ovakve livade se koriste 6-8 godina.

Pokošena masa se prosuši do 45-55% procenta vlage, dobija se *senaza* - hranivo koje se po svojim karakteristikama nalazi između sena i silaže. Dužina trajanja provenjavanja zavisi od intenziteta sunčeve toplote i može da iznosi od nekoliko sati, pa do više od jednog dana. Optimalan nivo vlage u prosušenom materijalu je onaj kada se pri stiskanju lišća još uvek ne čuje karakterističan šuštavi zvuk, a mesto preloma stabljike je vlažno - ali bez kapljica rose. U ovakvim uslovima vlažnosti biljne mase, rad mikroorganizama opada te ne dolazi do previranja niti do raspadanja i gubitka proteina u procesu spremanja i tokom čuvanja. Za spremanje i čuvanje senaže neophodno je obezbediti anaerobne uslove, odnosno hermetički zatvorene objekte, mada mogu i obični silosi uz obezbeđenje uslova bez vazduha, gde gljivice plesni ne mogu da se razvijaju.

Senaža ima veću energetska i hranljivu vrednost od sena. Zbog svih ovih prednosti vredi pokušati obezbediti hranu za stoku na ovaj način.

Nada Lazović-Đoković, dipl. Ing.

ZAŠTITA BILJA

NA PRAGU BERBE KUKURUZA

U gotovo svim koševima i skladištima primećuje se veliki broj insekata i glodara. Međutim, na njih se u dovoljnoj meri još uvek ne obraća pažnja, pa štete u mnogim skladištima iznose oko 20%. Štete su naročito velike u malim skladištima, odnosno ambarima i koševima zemljoradnika. Da bi se sprečilo nastajanje većih šteta ukazaćemo na neophodne mere zaštite ubranog kukuruza.

Potrebno je temeljno čišćenje podova, kao i uklanjanje svih ostataka prošlogodišnjeg roda. Posebnu pažnju bi trebalo posvetiti čišćenju uglova i šupljina skladišta, jer se u njima ostaci zrna kukuruza najduže zadržavaju. U sakupljenim ostacima može se naći jako veliki broj štetočina koje predstavljaju stalni izvor opasnosti za novo uskladišteni kukuruz. Zato je neophodno izneti iz koševa sve ostatke kukuruza napadnute štetočinama i spaliti. Ukoliko se to ne učini štetočine se u potrazi za hranom ponovo vraćaju u skladište. Prazna skladišta za smeštaj novog kukuruza. Potrebno je istretirati jednim od preparata : **Gastoksin i Phostoxin tablete** u Količini 5 tableta / m³ prostora , ekspozicija 4-5 dana ,provetravanje 2 dana. **Difos E – 50** i **Dihin** u količini 10-20 ml. U 0,5 – 1 l vode na 100 m³prostora.

Posebnu pažnju trebalo bi posvetiti uništavanju glodara. Sem toga što se hrane zrnom kukuruza, miševi i pacovi veći deo zagade i rasture pa su zato štete veće. Za suzbijanje glodara mogu se u poljoprivrednim apotekama nabaviti zatrovani mamci kao što su: **Antikolin mamak** 20-50 gr. po gomilici blizu legla i puteva kretanja glodara, **Galibrom-GB** za pacove 100-150 gr. mamaka po gomilici na razmaku 5-7 m. Za miševe je doza od 20-30 gr na razmaku od 3-5 m najviše dve akcije u toku godine. **Strom parafinski blokovi** za pacove 3 bloka na razmaku 10 m i za miševe 1 blok na razmaku 3-5 m akcija se ponavlja nakon 14 dana.dr. Zatrovani mamci postavljaju se u večernjim satima na mestima

gde je primećeno prisustvo glodara. Zatrovani mamci moraju biti nedostupni deci i domaćim životinjama, kako ne bi došlo do trovanja, jer su u pitanju veoma jaki otrovi.

Mus musculus

PRE BERBE JABUČASTOG VOĆA

Ostalo je još dvadesetak dana do berbe zimskih sorata jabuke, upravo je to period u kome treba da zaštitimo jabuku pre berbe. U ovom periodu jabuka se štiti od parazitnih gljiva koje su se javile u toku zrenja jabuke: ***Venturia inequalis***, ***Podosphaera leucoticha***, ***Monilia fructigena*** tako da je neophodno njihovo suzbijanje. U tom periodu takođe plodove jabuke štitim i od skladišnih parazita: ***Penicilium spp.***, ***Gleosporium spp.***, ***Monilia fructigena*** i dr. Gljiva ***Monilia fructigena*** nanosi štete i na stablu i u skladištu, toku skladištenja parazit sa ploda na plod prodire kroz ozleđena mesta međusobnog dodira, prouzrokujući trulež plodova. Da bi se plodovi očuvali što duže u skladištu neophodno je izvršiti poslednju zaštitu jabuke u samoj vegetaciji. primeniti jedan od preparata sa kratkom karencom na bazi aktivne materije: **Trifloksistrobin (Zato 50 – WG)** čija je karenca 14 dana, i **Karbendazim (Galofungin 500 – SC)** čija je karenca 15 dana.

Monilia fructigena

Podosphaera leucoticha

Mica Stajić, dipl. inž. zaštite bilja

SKLADIŠTENJE KROMPIRA

Da bi se sačuvala hranjiva vrednost krompira moraju se obezbediti povoljni uslovi čuvanja a takođe, treba sprečiti i klijanje krompira. Konzumni krompir treba tretirati sa jednim od preparata na bazi: aktivne materije **profama (Tuberofen)** u količini 100 gr. na

100 kg. krompira. Ne sme se koristiti za zaprašivanje semenskog krompira, a takođe, ne sme se skladištiti krompir (semenski) ili druga roba u prostoriji u kojoj je obavljeno zaprašivanje konzumnog(jelovnog) krompira. Tretiranje(zaprašivanje) se sme obavljati samo dva puta godišnje.

ČUVANJE PŠENICE U MAGACINU

U bilo kakvom magacinu da je smeštena pšenica o njoj se mora voditi računa. Redovno treba kontrolisati vlažnost zrna, temperaturu i pojavu skladišnih štetočina. Ovu kontrolu posebno treba da sprovedu oni proizvođači koji nisu na vreme izveli dezinfekciju (uništavanje skladišnih štetočina) i deratizaciju (uništavanje glodara) magacina.

Ako se u pšenici otkrije prisustvo skladišnih štetočina, skladišta sa pšenicom istretirati sledećim preparatima: Etiol special , Ambarin –DP, Dasticid special . Ova tri preparata primeniti sa 100 gr. na 100 kg zrna direktno u toku elevacije izvoditi jedno tretiranje u toku godine a karenca je 42 dana. Za prazna skladišta i zrnastu robu kako za suzbijanje grinja tako i za suzbijanje insekata treba primeniti sledeće preparate : Gastoksin i Phostoxin tablete za silose i robu u vrećama 5 tableta /m³ prostora, ekspozicija 4-5 dana provetravanje 2 dana karenca je još 2 dana nakon provetravanja. Pšenicu nakon toga dobro izlopatati. Takođe u skladištima treba suzbijati i glodare o kojima je više pisano kod pripreme za unošenje kukuruza u skladišta.

Suzbijanja korova po skidanju useva

Suzbijanje višdegodišnjih korova nakon skidanja useva je jedna od neophodnih mera za uspešniju proizvodnju u narednoj kulturi. Posle skidanja useva sa parcele, primena glifosata je najefikasnija u fazi njihovog intenzivnog porasta(10-15 cm.). U zavisnosti od vrste korova doze su sledeće: 5 l/ha za pirevinu, 6-8 l/ha za palamidu, divlje zelje, poponac, zubaču, divlju kupinu i dr. Nakon primene sačekati da se potpuno osuši korov ,pa pristupiti osnovnoj obradi zemljišta

Dejan Mujakić, dipl.inž.zaštite bilja

Aktivnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije

U proteklom mesecu Ministarstvo poljoprivrede najviše je pažnje posvetilo regulisanju stanja na tržištu svežeg mleka, otkupnoj ceni mleka i razgovorima sa poljoprivrednim proizvođačima i mlekarama, kao i na inspekcijskim kontrolama u cilju efikasnog sprovođenja svih zakona koji regulišu oblast poljoprivrede. Sve detalje svi zainteresovani mogu naći na zvaničnom sajtu ministarstva poljoprivrede www.minpolj.gov.rs

Aktivnosti poljoprivredne stručne službe Vranje

Poljoprivredna stručna služba Vranje je u prethodnom mesecu održala niz predavanja, radionica i pružila veći broj saveta poljoprivrednim proizvođačima, što direktnim kontaktom (obilaskom ili u službi), što putem medija i telefona.

Sve informacije, kako stručne, tako i u vezi aktuelnih dešavanja u poljoprivredi, zainteresovani mogu dobiti na telefone službe, dolaskom u službu, ili na zvaničnom sajtu poljoprivrednih stručnih službi Srbije www.psss.rs